

● În „**LUCEAFĂRUL**“, din 5 iulie a.c., sub semnăturile a doi oameni de cultură - Gheorghe Barbă și Siegfried Wolf -, citim o relatare despre apariția și conținutul unui roman istoric, necunoscut la noi, „Evreul lui Petru cel Mare“, scris de fiul poetului Peret Markiș, David Markiș, trăitor în Israel. Recomandăm traducerea (din rusă) a acestui roman. Despre Evtușenko scrie, în nr. din 12 iulie, Marius Tupan, iar Gh. Barbă publică traducerea poemului „Urmașii lui Stalin“, scris în 1962.

● Revista „**CULTURA**“, din iulie și august, oferă numeroase articole de interes: C. Stănescu despre „Jurnalul portughez“ al lui Mircea Eliade, care se declara „fanatizat“ de C.Z. Codreanu (sincer). Bogdan Ghiu susține un serial: „Becalizarea intelectualilor“ (jalnic). Florin Constantiniu scrie despre Dej și Stalin (care semna codificat: „Filipov“), despre pregătirea unui proces antisionist cu obiectivul: Anna Pauker. În nr. 34/10 august, C. Stănescu îl apără postum pe Edgar Papu, acuzat de justițiarul Laszlo Alexandru, fost amic al lui Goma. Anca Pedvis, poet, artist plastic la New York, originară dintr-o familie evreiască din România, este prezentă cu o nouă carte. Ed. Minerva publică „Povestea jidovului rătăcitor“, de Jean d'Ormesson. Numărul din 17 august aduce în atenție „Jurnalul portughez“ al lui Mircea Eliade, de unde rezultă perseverența autorului, de-a lungul vieții, în a crede în „mitul“ fascist, ceea ce nu l-a împiedicat să-și construiască opera de scriitor și cercetător al istoriei religiilor. Rezultă că mulți adulatori i-au falsificat personalitatea fără nici o reținere. Nicolae Gheran povestește, cu amănunte puțin cunoscute, „aventura“ publicării „Scrinului negru“ al lui G. Călinescu, evocându-i pe loșca Kișinevski (sic!), „dentistul“ I. Vitner, „staroste Leonea“, „bine intenționatul“ Pavel Tugui, Silviu Iosifescu (a apreciat romanul, în manuscris), „Ali“ Ștefănescu, Ilca Melinescu, Ion Bănuță (fost lăcătuș, om de bun simț). Eugen Simion se ocupă de Eugen Barbu, evidențindu-i meritele de scriitor. În următorul număr (din 24 august), C. Stănescu scrie, cu admirație, despre Radu Aldulescu, relația sa cu Edgar Reichman, recenzent la „Le Monde“, etc. George Maior explică poziția Iranului, a „Hezbollah“-ului și „Hamas“-ului în contextul unei globalizări a conflictului cu Islamul radical. Augustin Buzura, acuzat de Mihăieș că a fi colaborat cu colonelul Ilie Merce, evocă vremurile „Annei Pauker și ale lui Teohari Georgescu“. Ne mirăm că nu-i pomeneste pe Dej, Luca ș.a., din aceeași conducere. Reamintim celor dezinformați că Teohari Georgescu nu era evreu, având soție evreică. Cunoscutul psihiatru Serge Moscovic, originar din România, este în dialog cu Lavinia Betea, care pregătește o carte pe baza acestor convorbiri. Cătălin Sturza îl numește pe Gabriel Liiceanu „Robespierre cel săngeros“, care „trage cu tunul în muște“, referitor la scandalul cu deputata liberală.

● În „**ROMÂNIA LITERARĂ**“, nr. 24, citim despre regretatul Anatol Vieru (80 de ani de la naștere), evocat de fiul său, Andrei Vieru. Paul Cornea acordă un nou interviu (pe când un volum de memorii?), iar în nr. 25 îi vine rândul lui Șt. Cazimir să se confeseze: „Suntem prea convingși pentru a fi și convingători“. Horia Gârbea îl evocă pe Radu Albala. Ion Simuț aduce în atenție corespondența lui Al. Buiucioanu, fiind amintiți Horia Stamatu, Vintilă Horia, deși - afirmă Simuț - scriitorul se ferea de foști legionari (?). La „Meridiane“ - o perlă: Tatiana Tolstaia ar fi fiica lui Alexei Tolstoi și nepoata lui Lev Tolstoi (?). Imposibil, cei doi Tolstoi nu erau rude. În nr. 26/30 iunie, Marghit Dascălu-Sava scrie despre „Retrospectiva Edward Munch“ de la New York. Nr. 28/14 iulie se deschide cu un elogiu adus de Nicolae Manolescu „poetului acestei lumi“, Evgheni Evtușenko. Ivan Klima, scriitor ceh, este prezent cu memorialistică, în care se amintește de lagărele naziste (Auschwitz, Terezin) unde au pierit rudele sale. Solomon Marcus oferă informații despre corespondența lui Einstein cu Nicolae Iorga, Malaxa ș.a. Gheorghe Schwartz ne delectează cu proză (de mult n-a apărut în R.L.). D. Hincu semnează două pagini la rubrica „Meridiane“ (despre politicieni români în corespondența unui ziarist francez). Demoralizant și derutant este demersul lui Ion Simuț (prețuit cândva de Paul Georgescu), din nr. 29/21 iulie, sub titlul „Legionarismul între speranță și decepție“ - o recenzie la un „Jurnal berlinez“ al unui obscur (dar „pur“) fost legionar, D.C. Amzăr. Dacă legionarismul este o ideologie fundamental xenofobă, de unde vine „speranța“ și „puritatea“ ei? În nr. 34/25 august, Mircea Mihăieș îl citează pe Tismăneanu: „Ca și Gestapo-ul, Securitatea a fost poliție politică“. Tudorel Urianu recenzează „Noi și Securitatea“, de Carmen Chivu și Mihai Albu. Alex. Ștefănescu „execută“ volumul de versuri al Martei Petreu, „Scara lui Iacob“ (Ed. Cartea Românească, 2006), comparând-o pe autoare cu un „sintetizator“. Volumul este recomandat cu căldură de Nicolae Breban și Norman Manea. Remarcabile versuri publică Radu Cange despre martirii tuturor vremurilor („Elegiile negre“). Mihai Zamfir evocă un poet uitat, Emil Ivănescu (1922-1943), cunoscut cândva de Al. Vona, Al. George, Matei Călinescu. Gh. Grigurcu „combate“ trecutul lui Ov. S. Crohmălniceanu și al Ninei Cassian. Ana Selejan, autoarea volumului „Trădarea intelectualilor“ (Ed. Cartea Românească), „denunță“ și ea pe Oscar Lemnar, „autor fără operă“, pe Ion Călugăru - „filosovietic“, rolul „distructiv“ al lui Ion Vitner, pe Nicolae Moraru, Sorin Toma, Ov. S. Crohmălniceanu, Paul Georgescu, Mihail Novicov ș.a. Sunt opuși, evident, Mircea Eliade, Paul Sterian, Horia Stamatu, Arșavir Aterian, Ion Petrovici, Ion Barbu, Dan Botta, N.I. Herescu, Liviu Rebreanu, Camil Petrescu, V. Voiculescu, C. Noica, Vi. Streinu, Dinu Pillat. Evident, valoarea operei primează, dar Ana Selejan stă mai slab la interpretarea istoriei reale, ea însăși fiind un „autor fără operă“. Rodica Binder explică reacțiile, din Germania, la „cazul Günther Grass“. Opera sa rămâne neatinsă.

● Revista „**ARARAT**“, nr. 14/16-31 iulie, inserează un articol despre Edgar Hilsenrath, scriitor evreu-german (deportat cândva în Transnistria), și un fragment de proză despre genocidul armean din 1915. Articolul este semnat de Josette Dan Majdanek, iar traducerea prozei este semnată de dr. Mirjam Bercovici. Felicităm revista „Ararat“ pentru colaborare.

● În „**DILEMA VECHĂ**“, nr. 127, Adrian Cioroianu se adresează Patriarhului Bisericii Ortodoxe: „Părinte, să nu fim orbi, neolegionarismul există în România“. Din nr. 129/14 iulie, recomandăm

călduros tableta lui Radu Cosașu: „Către Comisia Tismăneanu“ (despre meandrele cenzurii comuniste). În nr. 132/4 august, citim rubrica de corespondență (este deplănsă situația din Liban; cine e de vină?). Silviu Brucan semnează: „Democrația nu e un panaceu“. În numărul din 18 august, Andrei Pleșu pledează pentru „binomul căință-iertare“ în chestiunea dosarelor, fiind dezamăgit de „cazul Mona Muscă“. Andrei Pippidi ne informează că în casa, cândva, a generalului Manu, apoi Auschnitt, apoi Petru Groza, apoi sediul Ambasadei Argentinei, pe B-dul Aviatorilor, vizavi de Institutul „N. Iorga“, s-a instalat ca proprietar Gigi Becali, președinte al PNG, amator de sloganuri de tristă amintire, adică „verzi“. Adrian Cioroianu face o „reparație“ morală de care mulți concetățeni ar trebui să ia seama: vina „marei români“ (conform sondajelor) Ion Antonescu în uciderea evreilor la Iași, în 28-30 iunie 1941. Același autor mai semnează microesul: „Trei generații de crez comunist“, pe care îl recomandăm cititorilor („idealștii“, „complicii“, „oportuniștii“). Cătălin Avramescu critică încercarea lui Sorin Alexandrescu de a-l „spăla“ pe Eliade de păcatul simpatiei pentru Axă (în cartea „Eliade dinspre Portugalia“). Cezar Paul Brădescu consideră că „Hezbollah“ a câștigat „războiul mediatic“. Nedreaptă victorie.

● „**CONTEMPORANUL - IDEEA EUROPEANĂ**“, nr. 7/iulie, oferă articole de Nicolae Breban („Bilanț - 125“), B. Marian (despre „Istoria literară“ a lui Henri Zalis). În același număr, H. Zalis atrage atenția asupra unor „aberații“ extremiste ale „tinerilor“ N. Crainic, Nae Ionescu (mai puțin tânăr), C. Noica, Radu Gyr (poet al legionarismului) ș.a. Subscriem. Breban continuă traducerile din Rilke, „Elegii duineze“ (excelente!). Scriitorul german Dieter Schlesak oferă proză: „Farmacistul de la Auschwitz“. Apărut într-o nouă formulă grafică, nr. 8/august se deschide cu un fragment din „Memoriile“ lui Nicolae Breban: „Cohorta anticomuniștilor“. Ovidiu Morar scrie despre Norman Manea; Ion Ianoși despre Aura Christi ca romancier; mai citim proză de Madeleine Davidsohn (Israel). Nume de autori noi, format nou - urăm succes „Contemporanului“.

● În **REVISTA „22”**, nr. 855/25 iulie, remarcăm, printre altele: „Paradoxurile unui război neprevăzut“, de Leon Volovici; „Libanul comunităților în căutarea unei societăți“, de Anca Manolescu; „Închisoarea Sighet: memorial și școală“, de Rodica Palade; „Athénée Palace“ - o piesă (fragment) de Ioana Ieronim după volumul omonim al scriitoarei evreo-americane Rosie Waldeck, despre București în perioada 1940-1941; un fragment dintr-o nouă carte de Norman Manea, „Miss D.“ (încă sub tipar); Cătălin Avramescu scrie, bine nuanțat, despre Mircea Eliade în toate etapele sale. În nr. 856/1 august, Michael Shafir îl evocă pe Raoul Șorban, recent decedat, fără menajamente („șovin“, „impostor“). Am mai citit critici despre „Dreptul Popoarelor“ și se pare că Shafir știe câte ceva. Nr. 858 și 859 din august se ocupă de „dosariadă“. Andrei Cornea, Marius Oprea îndeamnă la moderație și nuanțare, altfel „isteria“ jurnalistică va reuși să transforme vechea poliție politică în ceea ce nici nu a visat să fie. Ne amintim că Octavian Paler a spus la o emisiune Tv.

că „participăm la un ceneclu al Securității“. Adrian Cioflâncă prezintă mărturia lui Leizer Finchelstein, supraviețuitor al pogromului de la Iași, textul fiind citit la Conferința Internațională din 28 iunie a.c.

● În „**ADEVĂRUL LITERAR ȘI ARTISTIC**“, din 29 iulie a.c., citim, printre altele, o evocare a lui Toader Paleologu despre tatăl său, „conu“ Alecu și intelectuali evrei de frunte, precum regretatul acad. Nicolae Cajal și mereu actual om de cultură dr. Radu Bogdan, „cel mai bun istoric de artă al nostru“ (cum spunea Alexandru Paleologu). În nr. din 5 august, putem citi o recenzie la „Jurnalul“ lui Pierre Drieu la Rochelle, scriitor celebru, colaboraționist sub ocupația germană (traducere la Editura Corint, 2006).

● „**VIATA ROMÂNEASCĂ**“, nr. 6-7/2006, oferă, printre altele, un interviu cu Mihai Șora despre Noica, Ionescu-Gulian, Liiceanu, Andrei Pleșu, Ion Frunzetti, Sorin Vieru, Paul Cornea, Paul Goma, Ion Vianu, Ion Negoitescu și mulți alții. Ca și în alte publicații, Mircea Eliade, subiect inepuizabil, este „luat în discuție“ cu „pro“ și „contra“. Generația '27 este numită „de aur“ (N.M. Barbu). Lugubră poezie publică Dan Verona, cu vocea unui „profet din Răsărit“. Gheorghe Istrate semnează poeme de „ritual“, unul dintre acestea fiind dedicat „Excelenței Sale Aurel Vainer“: „Și plâng că nu m-am născut niciodată evreu“. Marin Mincu publică „Intermezzo la Spitalul Fundeni“, îl amintește pe H. Wald. Henri Zalis scrie despre Vasile Andru, eseist de această dată. Lucian Gruia recenzează o carte de proză a lui Alexandru Anca, trăitor în Israel, „Cu mult farmec și sinceritate“.

● „**DOSARELE ISTORIEI**“, nr. 7/2006 (redactor-șef Mircea Suciu), o publicație bogată în informații din istoria românească recentă, ca și din politica europeană. Colaborează: Florin Constantiniu, Răzvan Theodorescu, Ioan Scurtu, iar în consiliul redacțional întâlnim nume ca: general Mihail Ionescu, Robert Levy, Lilly Marcou, Gh. Buzatu, Stelian Tănase, V. Tismăneanu, Cr. Troncotă. Nedumerește reclama, de pe coperta a treia, a publicațiilor „Obiectiv legionar“ și „Rost“.

● „**HISTORIA**“, din august a.c. (redactor-șef Geta Dimisianu), este la fel de interesantă ca publicația menționată anterior, în condiții grafice superioare. Studiile istorice sunt mai aprofundate (de exemplu, despre imperiul valahio-bulgar, relațiile și spionajul sovietic în România interbelică, despre Lenin „declassificat“, războaiele arabo-israeliene, despre De Gaulle ș.a.). În consiliul editorial, același prof. dr. Gh. Buzatu, ca și la „Dosarele istoriei“.

● Revista „**ALTITUDINI**“ a ajuns la nr. 6/august, cu mulți colaboratori, circa 40 (28 de pagini). Gabriel Andreescu se referă la Paul Goma și procesele lui. Mircea Horia Simionescu răspunde la acuzațiile aceluiasi Goma, care are „colecistul inflammat“ (M.H.S.). I.B. Lefter comentează conflictul Michael Shafir - V. Roncea. Liviu Rotman semnează „Dreptul la diferență“, referitor la generalizările etnice, confesionale, care nu corespund realității. Despre „cazul Arno Breker“, sculptor în timpul nazismului, cu o retrospectivă acum la Schwerin, scrie W. Totok.

BORIS MARIAN

Întrebat de un jurnalist ce i-ar plăcea să se spună despre el peste o sută de ani, Woody Allen a răspuns, cu umorul său sec și fără a i se clinti un mușchi de pe obraz: „Ce bine se ține pentru vârsta lui!“.

Asta se întâmplă nu foarte de mult, când cineastul american tocmai împlinise „o rotundă vârstă ascuțită“ - 70 de ani -, pășind în paradoxala și juvenila sa senectute. De altfel, totul e paradoxal în viața acestui artist unic în felul său, care a avut curajul să pornească la atac într-o carieră pentru care se părea că e lipsit de orice șansă. Și fără a poseda armele uzuale în zonă. Măruntel, sfrijit, roșcovan, pistruiat, purtând ochelari cu sticle groase, ba posedând și compromițătoarele urechi clăpăuge atribuite evreilor, el s-a catapultat printre coloșii virili, seducători și musculoși ai ecranului și i-a învins: un David pricâjit biruindu-i adesea pe Goliții ecranului! Mă rog, nu pe toți. Karatiștii albi și negri și-au păstrat fanii, dar în aria comicului cinematografic el, micul ovreiaș dintr-o familie de modești emigranți galițieni, a izbândit, „piatra“ lui fiind tocmai autoironia, inteligența și hazul de necaz practicat terapeutic de neamul său. „Woody Allen este un erou - scria Dana Duma în prefața excelentei cărți pe care i-a consacrat-o, intitulată *Bufon și filosof*. Nu numai pentru că mulți îl consideră „ultimul mare comic american“, dar și pentru eroica lui putere de a rezista în cadrul cinematografului dominant... În peisajul din ce în ce mai dezolat al comediei, el reprezintă alternativa dătătoare de speranțe: încă se mai poate râde inteligent în sălile de cinema, unde glumele «fiziologice» fac ravagii printre adolescenții hrâniți cu hamburgeri și educați cu jocuri video“.

Juvenila senectute a lui WOODY ALLEN

„Eroul“ și-a pornit războiul împotriva răsului idiot, având ca primă spadă stiloul: și-a scris singur scenariile. Apoi, a alertat când în fața aparatului de filmat - ca actor, când în spatele lui - ca regizor. Filme de autor? Da, a avut curajul să învingă oroarea producătorilor hollywoodieni față de această specie intelectualistă și, mai ales, să strecoare în țesătura comică a filmelor sale marile disperări ale omului în criză de certitudine, marile teme ale iubirii și morții, ale vinovăției și iertării, ba chiar și ale divinității. De fapt, mai toate filmele îi exprimă propriile întrebări și angose, propriile iluzii și deziluzii și nu mai puțin propriile iubiri. Cu iubitele aferente cu tot. Fiecare muză - transformată sau nu în nevastă oficială - a jucat în câte un pachet mare de filme (participând ori nu la vreun scandal care a ținut prima pagină a ziarelor!), fiecare îi datorează celebritatea.

Puse cap la cap, filmele lui Woody Allen îi scriu propria biografie, iar în toate personajele sale principale se joacă pe sine. Or, fiind din acei actori despre care francezii spun „c'est a prendre ou a laisser“ (în traducere aproximativă: a-l lua așa cum e, sau a-l arunca), iată că Tv.R. Cultural a dus o adevărată campanie de a-și împrieteni telespectatorii cu el, de a ni-l apropia. Am făcut deci, în multe din serile ultimelor luni, o adevărată „telecură Allen“. Iar domnul Allen Steward Königsberg (zis și Woody, dar nu din cauza asemănării cu afurisita ciocănitore desenat animată - oricum mai tânără ca el -, ci poreclit astfel de colegii de școală rătăcioși care-l considerau un prostuț, un cap de lemn, cum ar veni) a fost primit cu brațele deschise de televiziunea română. El și întreaga sa suită de iubite și neveste, îndeobște actrițe de talent necontestat, dar bine lustruit de harul regizorului. Am revăzut-o pe Diane Keaton în *Manhattan* și *Annie Hall* (ultimul obținând patru premii Oscar). Ne-am reamintit-o pe Mia Farrow în *Trandafirul roșu din Cairo*, *Hannah și surorile ei* (alte trei premii Oscar) și în *Bărbați și neveste*. Titlu purtător, pare-se, de ghinion, care încheie cuplul artistic și marital Allen-Farrow cu un scandal răsunător: iubărețul cineast ultra-intelectual și-a găsit să se înamoreze tocmai de fiica (adolescentă, coreeană adoptată) a Miei Farrow, care nu i-a iertat ofensa și trădarea: geloziiile nevastei jignite au fost cât pe ce să-i spulbere cariera, onoarea și... averea.

A fost ajutat atunci - mărturisirea el cu umorul său, mai puțin malițios de astă dată - de către Cel de Sus, reprezentat masiv de rabinii din sinagogă, care l-au hrănit destulă vreme cu sentimentul culpabilității. „Am nevoie de indicii, de dovezi, am nevoie să cred în ceva, altfel existența e lipsită de sens“, spunea un personaj din *Hannah și surorile ei*. Și Woody Allen a ales: crede în Dumnezeu și în viață. „Nu că mi-ar fi teamă de moarte. Vreau doar să nu fiu de față când aceasta își va face apariția“.

Am impresia că e un rendez-vous de la care mai toată lumea ar prefera să lipsească...

SANDA FAUR

DIN PRESA CULTURALĂ
IULIE - AUGUST 2006